

παρέμβαση

■ ΤΟΥ

Δημήτρης

Τραυλού-Τζανετάτου

Ο Τραμπ, η Ε.Ε. και η Ελλάδα

Ο ενδοκαπιταλιστικός ανταγωνισμός σε αχαρτογράφητα νερά

I.
Η υφήλιος με έκδηλη αγωνία αναμένει την εξέλιξη ενός, κλιμακωθέντος κατά το παρελθόν έτος, αδυσώπητου και αιματηρού, οικονομικού και γεωπολιτικού, ενδοκαπιταλιστικού ανταγωνισμού, ο οποίος, με την, προδιαγεγραμμένη σύμφωνα με τον, αποκρυβόμενο από τους περιβόητους δημοσκόπους, πραγματικό συσχετισμό δυνάμεων, απόλυτη νίκη του Τραμπ και τις εξαγγελθείσες σαρωτικές αλλαγές, εμφανίζει μια, πρωτόγνωρη για τα δεδομένα και τις κρατούσες ισορροπίες στην παγκόσμια καπιταλιστική τάξη πραγμάτων, διάσταση. Πρόκειται για εξελίξεις, οι οποίες φαίνεται να προσδίδουν στον ενδοκαπιταλιστικό ανταγωνισμό μια νέα, οδηγούσα σε αχαρτογράφητα νερά, οικονομική και γεωπολιτική, δυναμική. Τούτο δε καθώς, πέραν του «παραδοσιακού» ανταγωνισμού, μεταξύ «δημοκρατικού» και «αυταρχικού» καπιταλισμού, βρίσκεται προ των πυλών ένας ιδιότυπος «εμφύλιος» εντός του δημοκρατικού καπιταλισμού, μεταξύ ΗΠΑ και Ε.Ε., ο οποίος κατά τα φαινόμενα δεν θα αφήσει ανεπηρέαστο το ΝΑΤΟ, το οποίο, χωρίς την οικονομική και την στρατιωτική στήριξη των ΗΠΑ, αδυνατεί να εκπληρώσει την μεταλλαχθείσα πια, μετά την κατάρρευση του αντίπαλου ιδεολογικοπολιτικού στρατοπέδου, «αμυντική» αποστολή, σε υπερασπιστή της αμερικανοκρατούμενης καπιταλιστικής κυριαρχίας. (1) Ενόψει, των, τεθεισών ευθύς αμέσως μετά την ορκωμοσία Τραμπ και την ακολουθήσασα βροχή εκτελεστικών διαταγμάτων σε κίνηση, καταϊγιστικών εξελίξεων και της διαμόρφωσης των νέων, απροσδιόριστων ακόμη, ισορροπιών ή ανισορροπιών στο παγκόσμιο καπιταλιστικό σύστημα, η στερούμενη σοβαρών ηγετών, γραφειοκρατική Ε.Ε., προσανατολισμένη άκριτα και άβουλα στο, στενά συνδεδεμένο με το βαθύ κράτος των ΗΠΑ, Δημοκρατικό Κόμμα, εμφανίζει έκδηλη αμηχανία, φόβο, αλλά και απροθυμία, αν όχι αδυναμία, να αδράξει την ιστορική ευκαιρία για

ένα κριτικό αναστοχασμό και αναπροσδιορισμό της θέσης της κατά τη μεταβατική αυτή περίοδο. Έτσι, ώστε, απεγκλωβισμένη πια από «δουλικό», υπηρετικό των αμερικανικών γεωοικονομικών και γεωστρατηγικών της συμφερόντων ρόλο, να διεκδικήσει την εξέλιξη της σε έναν αυτόνομο και ισχυρό οικονομικοπολιτικό και γεωπολιτικό πόλο στο πλαίσιο του «δημοκρατικού καπιταλισμού». Αντιθέτως εμφανίζεται πρόθυμη και έτοιμη να αναλάβει την απαιτούμενη από τον Τραμπ, αύξηση κατά 5% των «αμυντικών» δαπανών από τα μέλη του ΝΑΤΟ, το κόστος των οποίων θα πληρώσουν, βεβαίως, οι λαοί των χωρών αυτών. Είναι δε τόσο μεγάλος ο φόβος της ευρωενωσιακής γραφειοκρατικής ελίτ και της ηγεσίας των περισσότερων κρατών-μελών έναντι της «έτοιμης να καταλάβει την Ευρώπη ιμπεριαλιστικής Ρωσίας» και η εμμονή της στην αντιρωσική υστερία, ώστε να μην μπορεί να αποκλειστεί η ετοιμότητά της, σε περίπτωση απόσυρσης των ΗΠΑ, να αναλάβει κατ' αποκλειστικότητα την ευθύνη και το κόστος συνέχισης του πολέμου μέχρι «την τελική νίκη της Ουκρανίας και επανάκτηση των χαμένων εδαφών»! Μια νίκη, η οποία, σύμφωνα με τη μέχρι σήμερα εξέλιξη των επιχειρήσεων και τη γνώμη στρατιωτικών αναλυτών αποτελεί αποκύημα της νοσηρής φαντασίας. Αντιθέτως, η συνέχιση και κλιμάκωση των επιχειρήσεων θα οδηγήσει πιθανότατα στην «απελευθέρωση» νέων εδαφών από τη Ρωσία και την Ουκρανία σε συνθηκολόγηση υπό λίαν δυσμενέστερους όρους.

Αξίζει πάντως στη θέση αυτή να σημειωθεί ότι ο ρωσοουκρανικός πόλεμος βρίσκεται υπό την βαριά σκιά του αδυσώπητου ενδοκαπιταλιστικού ανταγωνισμού για τον έλεγχο του ενεργειακού πλούτου και των φυσικών πόρων του πλανήτη. Αρκεί να στρέψει κάποιος την προσοχή του τόσο στον φυσικό πλούτο του Ντονμπάς (2) όσο και κυρίως στους τεράστιους, ανεξάντλητους ενεργειακούς και φυσικούς πόρους της Σιβηρίας, η διεκδίκηση του οποίου από τη συλλογική δύση θα απαιτούσε πτώση του Πούτιν και ρευστοποίηση της Ρωσικής Ομοσπονδίας και είσοδο του πλανήτη στο θερμοπυρηνικό φρενοκομείο. Το γεγονός αυτό από μόνο του δημιουργεί σημαντικές επιφυλάξεις για τον αν και κατά πόσον η απεμπλοκή των ΗΠΑ από τον πόλεμο αυτό συμβιβάζεται με τα ενεργειακά και γεωπολιτικά της συμφέροντα.

II.
Σημειώτεον ότι η εκσπάσασα «εμφύλια αντιπαράθεση» στους κόλπους του «δημοκρατικού καπιταλισμού» αφορά κρίσιμα για τη διαμόρφωση όχι μόνο των σχέσεων ΗΠΑ και Ε.Ε. αλλά, του ευρύτερου ενδοκαπιταλιστικού οικονομικού, και γεωπολιτικού ανταγωνισμού. Ωστόσο με ιδιαίτερο ενδιαφέρον αναμένεται η εξέλιξη της, η οποία εμπεριέχει τον κίνδυνο επιδείνωσης της υφιστάμενης κρίσης μεταξύ αστικής δημοκρατίας και καπιταλισμού, με πιθανή συνέπεια ο καπιταλισμός να μη χρειάζεται πια και δημοκρατικό μανδύα. Η κρίση στις σχέσεις ΗΠΑ και Ε.Ε. κυριάρχησε στο 25ο Παγκόσμιο

Οικονομικό Φόρουμ του Νταβός. Ενδιαφέρουσα από συμβολικής, και όχι μόνο, σκοπιάς είναι η «σατανική σύμπτωση» της συνεύρεσης δύο, χαρακτηριστικών, για το παρόν και το μέλλον της νεοφιλελεύθερης καπιταλιστικής ψηφιακής παγκοσμιοποίησης, μοντέλων του δημοκρατικού καπιταλισμού: της τραμπικής και της σβαμπικής εκδοχής του. Η «σύμπτωση» αυτή δεν σημαίνει, ωστόσο, και σύμπλευση. Τούτο δε καθώς, όπως έδειξαν οι διεξαχθείσες στο Νταβός συζητήσεις, το δόγμα Τραμπ συγκρούεται μετωπικά με το μοντέλο της «μεγάλης επανεκκίνησης» σε κομβικής σημασίας ζητήματα, όπως είναι η δασμολογική πολιτική και η «πράσινη ανάπτυξη». Χαρακτηριστικές εξάλλου του επικρατούντος κλίματος αμηχανίας αλλά και συναγερμού για τις τεκταινόμενες εξελίξεις στην Ε.Ε., αλλά και σηματοδοτικές των πρώτων αντιδράσεων για την αντιμετώπισή τους, υπήρξαν οι δηλώσεις του Γερμανού καγκελάρου Scholz και της Προέδρου της Κομισιόν Von der Leyen, οι οποίες κινούνται μεταξύ φοβικού συναινετικού πνεύματος και «αντιστασιακής δονκιχωτικής» διάθεσης. Άξια δε ιδιαίτερου υπογράμμισης είναι η τηλεομιλία του Τραμπ η οποία, παρά τις όποιες λειάνσεις και φιλοφρονήσεις, κατέδειξε την αποφασιστικότητά του να υλοποιήσει το πρόγραμμά του και να οδηγήσει τις ΗΠΑ σε μια νέα «χρυσή εποχή», στη «μεγαλύτερη απορρύθμιση στην ιστορία». (3)

III.
Βεβαίως η δρομολόγηση των υπεσχρημένων από τον Τραμπ ανατρο-

πών αποτελεί από τη φύση του πράγματος ένα άκρως δυσχερές εγχείρημα. Τούτο δε καθώς θα βρίσκεται κάθε φορά αντιμέτωπο με το βαθύ αμερικανικό κράτος, το οποίο, εφόσον πλήττονται βασικές θέσεις του από τις πολιτικές Τραμπ, θα επιχειρεί να τις ανατρέψει ή τουλάχιστον να καθυστερήσει την εφαρμογή τους. Είναι έτσι χαρακτηριστικό ότι ήδη άρχισαν να ενεργοποιούνται οι σχετικές αντιστάσεις, όπως π.χ. αναφορικά με το εκτελεστικό διάταγμα για την αφαίρεση της ιθαγένειας γεννηθέντων στις ΗΠΑ από αλλοδαπούς. Ανεξαρτήτως, πάντως, της όλης εξέλιξης του εγχειρήματος Τραμπ, δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής το εξής σημαντικό: Οι, ρεπουμπλικανικής ή δημοκρατικής προέλευσης, ασκούμενες πολιτικές είναι από τη φύση του πράγματος στρατευμένες στην υπηρεσία του ίδιου αμετακίνητου στρατηγικού στόχου: Στη διασφάλιση και ενίσχυση ενός μονοπολικού κυριαρχούμενου από τις ΗΠΑ παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού, ανεξαρτήτως αν στο βαθύ κράτος θα κυριαρχούν οι BigTech ή οι Little Tech. (4) Η διαφορά δε μεταξύ τους έγκειται στον τρόπο παρουσίασής τους, ο οποίος χαρακτηρίζεται για μεν τους δημοκρατικούς από ωραιοποίηση, υποκρισία και συγκαλύψη, για δε τους ρεπουμπλικάνους από κυνική ειλικρίνεια και από πραγματισμό. Η απειλή προσάρτησης από τον Τραμπ της Γροιλανδίας, της διώρυγας του Παναμά, αλλά και του Καναδά, που με υποκριτικό αποτροπιασμό καταδικάστηκε από τους συστημικούς αναλυτές και δημοσιογράφους, αποτελεί ενδεικτικό παράδειγμα απροκάλυπτης έκφρασης της αμερικάνικης ιμπεριαλιστικής στρατηγικής. Όπως επισημαίνεται χαρακτηριστικά (5), «υπό τον Τραμπ μπορούμε όλοι να έχουμε πρόσβαση στο προνόμιο να βλέπουμε τον ιμπεριαλισμό σε όλη του τη βαρβαρότητα και τη φρίκη, χωρίς μάσκες συμπεριφοράς, χωρίς συναισθηματικά φίλτρα». Πάντως, δεν πρέπει να λησμονηθεί ότι η επεκτατική αυτή ιμπεριαλιστική βουλμία των ΗΠΑ αποτελούσε ανέκαθεν δομικό χαρακτηριστικό του βορειοαμερικανικού ιμπεριαλισμού. Αρκεί η υπενθύμιση της ιστορίας της